

Onderzoek Limburgse Taal in de kinderopvang

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

**Zuyd
Onderzoek**

**ZU
YD**

Inhoud

- **Achtergrond en aanleiding**
- **Aanpak**
- **Resultaten**
- **Conclusies en aanbevelingen**

Spreek
Limburgs:

Met de
poete

Wie zijn wij?

- Raymond Clement, Bestuurder MIK & PIW groep
- Jérôme van Dongen, Innovatiewerkplaats MIK & PIW groep
- Laura Haenen & Alexandra de la Roy, Locatie managers MIK-PIW groep
- Zef Mertens & Silvia Segers, adviseur Limburgse taal en letteren Huis voor de Kunsten

Achtergrond en aanleiding

Diverse organisaties in het Limburgse taal-, cultuur- en maatschappelijke veld, de Provincie Limburg en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hebben met de ondertekening van **het Convenant Limburgse taal** op 9 november 2019 een gezamenlijke ambitie voor de toekomst met betrekking tot de Limburgse taal kenbaar gemaakt. De partijen beloofden zich in te spannen en samen te werken om het Limburgs als regionale taal in Nederland te **behouden**, het **gebruik** ervan te **bevorderen** en om de positie van het Limburgs te **versterken** in diverse domeinen van de Limburgse samenleving.

Geef het Limburgs een plek in de kinderopvang en het onderwijs!

De meertaligheid van de Limburger heeft een positief effect op de taalontwikkeling en ontwikkeling van executieve vaardigheden. [Jim Cummings](#), onderwijswetenschapper aan de University of Toronto onderzocht dat wanneer kinderen de ruimte krijgen zich in twee of meer talen te ontwikkelen, dit hun begrip van taal verdiept, het de flexibiliteit in denken vergroot en de informatieverwerking versterkt. Het niveau van een kinds thuistaal blijkt daarnaast een sterke voorspeller van de ontwikkeling in een tweede taal. Een kind dat sterk ontwikkeld is in de thuistaal ontwikkeld zich beter in een tweede taal bijvoorbeeld het Nederlands.

Ook onderzoek van [Leonie Cornips](#) laat zien dat meertaligheid bijdraagt aan de ontwikkeling van het jonge kind. De passieve woordenschat, geletterdheid en cognitieve ontwikkeling van Limburgssprekende kinderen is sterk vergeleken bij die van eentalige kinderen.

HET BETOEG LEONIE CORNIPS EN ESTHER VAN LOO

Geef Limburgs plek in onderwijs

In Limburg wordt door sommigen nog steeds negatief gedacht over dialect en dialect sprekende kinderen. Deze kijk op de Limburgse taalsituatie komt dikwijls voort uit kennisachterstand over de mogelijkheden van meertalig onderwijs. Wij weten uit ervaring en onderzoek dat het juist aanbevolen moet worden dialect – en breder meertaligheid – in een positief daglicht te plaatsen. Zo wordt er bijvoorbeeld nog gedacht dat Limburgs als voertaal in het onderwijs en in de peuteropvang bij wet verboden is. Tevens wordt aangenomen dat overheden grote bedragen ter beschikking stellen voor het laten overleven van een dialect (een 'lokaal brabbeltaal-tje' zoals we laatst nog in het culturele maandblad Zuidertucht lezen) dat maar beter zo snel mogelijk kan verdwijnen. Ook menen mensen dat het spreken van dialect een goede beheersing van het Nederlands in de weg staat omdat ze denken dat kinderen maar één taal goed kunnen verwerven. Men neemt aan dat kennisontwikkeling alleen in de standaardtaal kan plaatsvinden en dus niet in een dialect, regionale taal of de thuistaal die een kind mee de school inbrengt. Wij weerleggen deze misvattingen. Ten eerste, het Limburgs is als voertaal in de kinderopvang toegestaan (artikel 55 lid 1 van de wet kinderopvang). Het Limburgs is als voertaal toegestaan in het primair onderwijs (PO), conform artikel 9 lid 13 wet PO. Bovendien mag het gelet in het voorgezet onderwijs aangeboden worden in aanvulling op de verplichte lesstof en andere programmaonderdelen. Ten tweede, al het onderzoek naar het Limburgs aan Nederlandse universiteiten wordt gefinancierd door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en/of de Europese Unie (EU). Het Limburgs is een door de EU erkende regionale taal. Zo heeft de Noorse NWO vrij recentelijk promotieonderzoek aan de universiteit van Oslo rondom spellingvesties van het Limburgs gefinancierd. De derde misvatting betreft taaldidologieën: sociaal, politiek en moreel geladen culturele assumpties over hoe taal in het sociale leven werkt. Linguïstisch antropoloog Kathryn Woolard beschrijft in haar boek hoe giftig een taaldidologie kan zijn, aangezien taal als instrument probleemloos gelinkt wordt aan denkvermogen. Het naïeve idee dat dialect een lokale brabbeltaal is en dialect sprekende kinderen laaggeletterd zijn is funest voor leerlingen die op deze wijze ondergewaardeerd worden en lager vervolgadvies voor voortgezet onderwijs tegemoet kunnen zien. Eenzelfde lot kan ook kinderen treffen die een andere thuistaal met een lage status spreken. In Limburg werd lang gedacht dat een slechte taalbeheersing van het Nederlands je minder kansrijk maakt in je verdere leven. Deze taaldidologie heeft sinds de Franse Revolutie postgevat. Kansen op maatschappelijk succes zullen groter worden bij perfecte beheersing van de standaardtaal. Helaas, eentalige pedagogiek geeft geen garantie op uitstekende beheersing van de standaardtaal en evenmin op emancipatie. De kansongelijkheid is er nog steeds en de verheffing in onze superdiverse maatschappij werkt niet louter langs de lijnen van eentaligheid. Wij pleiten voor een verstandig meertaligheidsbeleid. Andere regio's in Europa en daarbuiten laten zien dat dat kan bestaan. Het Limburgs mag dan een zicht-en hoorbare plaats krijgen in het maatschappelijke domein: op straat, in de zorg, bij gemeentelijke instellingen. Het hoeft niet te worden weggestopt in het huis-, tuin- en keukendomein of bij het 'cultureel erfgoed'. Op scholen wordt al hard gewerkt aan meertaligheidsdidactiek. Professionals voor en achter de schermen van het onderwijs weten dat het niet *of/óf* maar *en/èn* is. Zij putten uit creatieve methodes die alle kinderen verder helpen naar goede beheersing van de standaardtaal zonder daarbij de identiteit van het hele kind en de kracht van het meegebrachte thuistaalkapitaal uit het oog te verliezen.

Esther van Loo is voorzitter Levende Talen Limburgs; docente Russisch en Limburgs. Leonie Cornips is hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de Universiteit Maastricht.

Wij pleiten voor een verstandig meertaligheidsbeleid. Andere regio's in Europa en daarbuiten laten zien dat dat kan bestaan.

REAGEREN? cpineredactie@delimburger.nl

Achtergrond en aanleiding

JEUGD

50.000 extra om dialect te promoten

MAASTRICHT
DOOR JAN HENSELS

Provinciale Staten hebben gisteren tijdens de begrotingsvergadering 50.000 euro uitgetrokken voor projecten om het Limburgs bij de jeugd te stimuleren.

Het geld moet er mede toe bijdragen dat het *Hoes veur 't Limburgs* een vliegende start kan maken, zo bleek uit de motie die een meerderheid van Provinciale Staten tijdens de behandeling van de begroting voor het volgend jaar aannam. De motie die was ondertekend door CDA, GroenLinks, Lokaal-Limburg, Partij voor de Dieren, 50Plus en Fractie Palmen kon op een meerderheid rekenen van 27 stemmen voor en 15 tegen. Gouverneur Emile Roemer, voorzitter van de Staten, zorgde voor hilariteit toen hij ook enkele woorden Limburgs probeerde te spreken.

Het *Hoes veur 't Limburgs*, een professioneel instituut waarbij educatie, informatie en onderzoek van en naar de Limburgse taal centraal staan, gaat 1 januari van start en kan al rekenen op structureel 75.000 euro voor onder meer een medewerker educatie. De Staten vonden het van belang nog eens incidenteel 50.000 euro uit te trekken om het Limburgs bij met name kinderen en jongeren te promoten. Volgens de Staten staat de Limburgse taal onder druk. Ze stellen dat uit wetenschappelijke studies is vastgesteld dat het Limburgs van belang is voor de ontwikkeling van kinderen.

De motie riep verder op om de lobby richting Rijk voort te zetten om vanuit de overheid in Den Haag in de toekomst flink te investeren in het in stand houden van het Limburgs. Gedeputeerde Geert Gabriëls gaf in september aan dat de provincie een dergelijke lobby start richting Rijk. Volgens hem krijgt Limburg, in vergelijking tot bijvoorbeeld Friesland, slechts een fractie aan steun. De provincie is teleurgesteld over de in haar ogen tot dusverre uiterst beperkte financiële bijdrage en ondersteuning van de regering bij het bevorderen van het Limburgs. Gabriëls gaf aan dat er dekking was voor de gevraagde bijdrage van 50.000 euro en liet het oordeel van de motie over aan de Staten.

ACHTERGROND VELDEKE

Een lesboek in **Zittesj** dialect voor scholieren én (groot)ouders

Dialectvereniging Veldeke tekent voor een opvallende primeur: een les- en voorleesboek in onvervalst Sittards. Bestemd voor basisscholieren, maar eigenlijk ook voor vaders, moeders, opa's en oma's die het 'Zittesj' willen 'doorgeven' aan volgende generaties.

SITTARD
DOOR LAURENS SCHELLEN

Als geboren en getogen Sittardenaar, parolton: als *richtige Zittesje sjnaak*, kan Piet Deeder het niet genoeg benadrukken. „Echt, het is van het grootste belang dat zo veel mogelijk mensen het *Zittesj* blijven spreken, lezen en schrijven. Je kunt er niet vroeg genoeg mee beginnen. Hoe jonger, hoe beter. Alleen op die

manier houden we onze eigen moerstaal en lokale cultuur in stand. En het is je reinste kolder dat kinderen die thuis dialect spreken zich later minder goed zouden kunnen uitdrukken in het Nederlands. Een fabeltje. Trouwens, het Sittards is een mooi en speciaal dialect, zonder twijfel.”

Charmant
Deeder, 77 jaar inmiddels en een charmante verschijning, mag je gerust een bekende

Sittardenaar noemen. Bijna een halve eeuw lang runde hij samen met zijn echtgenote de gelijknamige boekhandel aan de Stansenweg, een begrip in de stad en wijde omtrek. Al jaren is hij actief als bestuurslid van de *krenk Zitterd* van Veldeke, zeg maar de lokale afdeling van deze Limburgse dialectvereniging. Op allerhande manieren propageert de organisatie het spreken, lezen en schrijven van het *Zittesj*.

De jongste Veldeke-actie is er eentje van misschien wel 'historische' betekenis, beaamt Deeder met een glimlach. Samen met vier andere kenners van het Sittards dialect – John Hertogh, Phil Schaeken, Patrick Werdens en Jan Ruigt – heeft hij een bijzonder boekje samengesteld dat de tongen in de stad ongetwijfeld gaat losmaken, in dit geval vooral letterlijk. *'t Zittesj ABC Veur Kinner*, zo luidt de titel van het kleurrijke boekwerkje dat over twee weken verschijnt. De grafische productie is in handen van de van oorsprong oer-Sittardse drukkerij van Bern Claessens.

Misverstand

„Is het nou een les-, een lees- of een voorleesboek?“ herhaalt Deeder voor het gemak maar even de vraag van de verslaggever. Het antwoord laat alvast weinig ruimte voor misverstand: „Alle drie.“ Omdat kinderen van de basisschoolleeftijd de doelgroep vormen, zijn opzet en inhoud vooral speels en leerzaam. Van bijna alle letters van het alfabet zijn – veelal typische – Sittardse woorden opgenomen, gelardeerd met 'spitse' tekeningen van de hand van illustrator Jan Ruigt. Alleen de Q, de Y en de X ontbreken, omdat het Sittards

Doel
onderzoek

Meer zicht krijgen op het gebruik van de **Limburgse taal** binnen de **kinderopvang**.

Aanpak

Methodiek: Vragenlijstonderzoek

Middel: Questback

Doelgroep: Alle uitvoerende medewerkers in de kinderopvang van de organisaties MIK-PIW groep en aanvullend o.a. Human Kind, SKR, SPRING, HOERA, het Nest

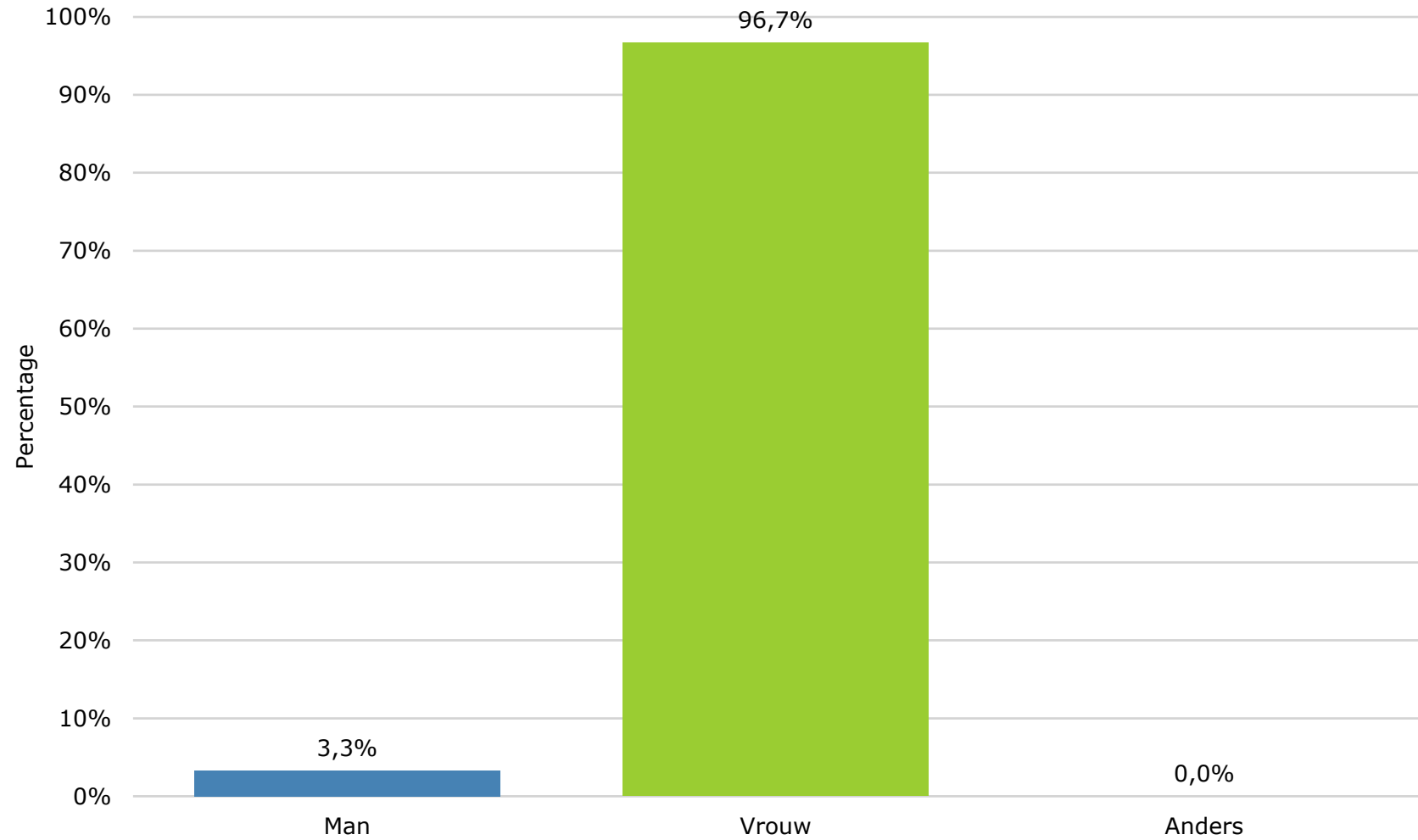
Periode: Juli-okt 2022

An illustration featuring a large magnifying glass with an orange handle and a black frame. The lens is focused on a group of stylized human figures. One figure in the center of the lens is wearing an orange shirt and a black hijab. Other figures in various colors (green, purple, blue, yellow) are scattered around the lens. A red rectangular box is overlaid on the top left of the image, containing the word 'Resultaten' in white text.

Resultaten

- **Respondenten**
- **Aanpak**
- **Resultaten**
- **Conclusies en
aanbevelingen**

Respondenten

Naam

Percentage

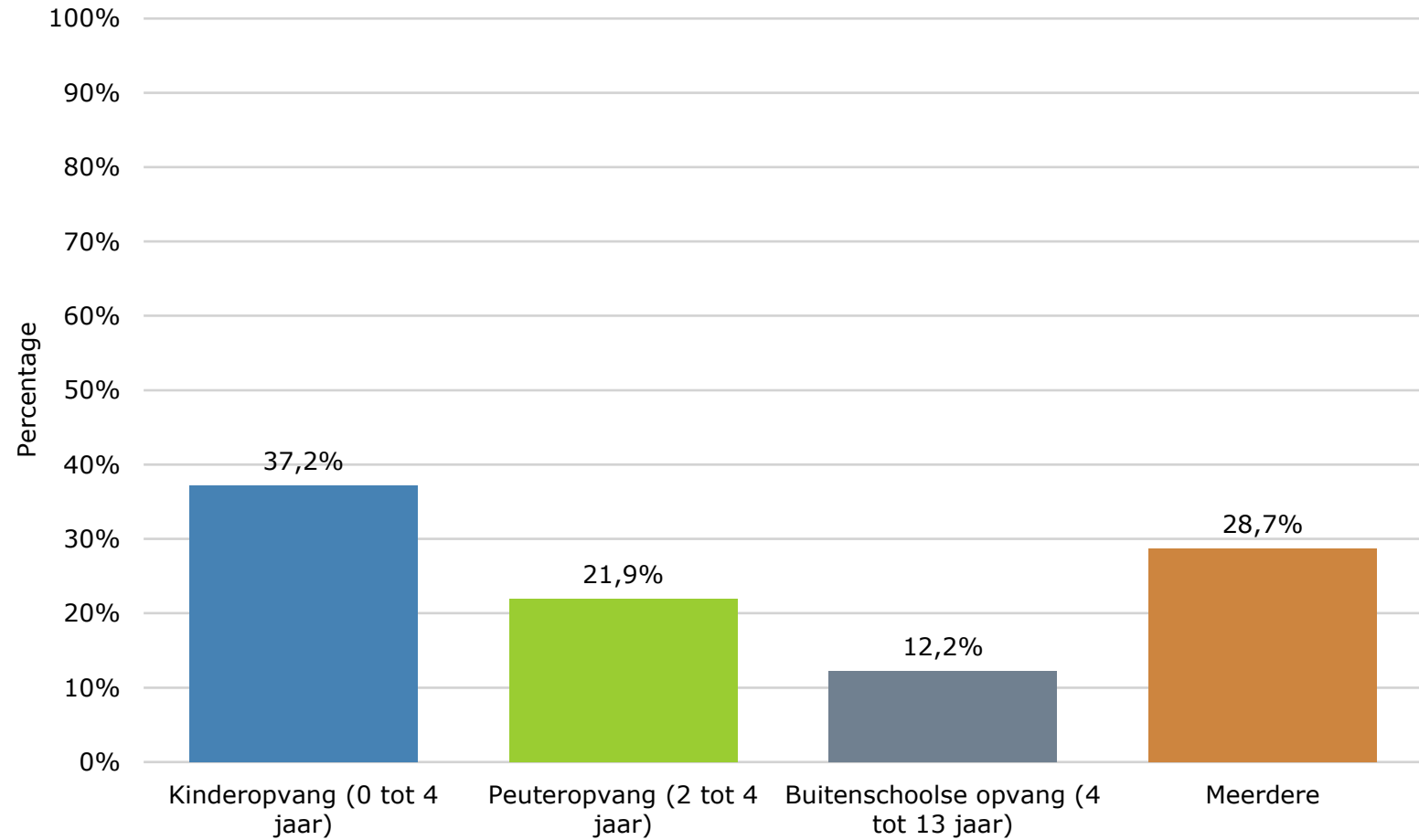
Man	3,3%
Vrouw	96,7%
Anders	0,0%

N

483

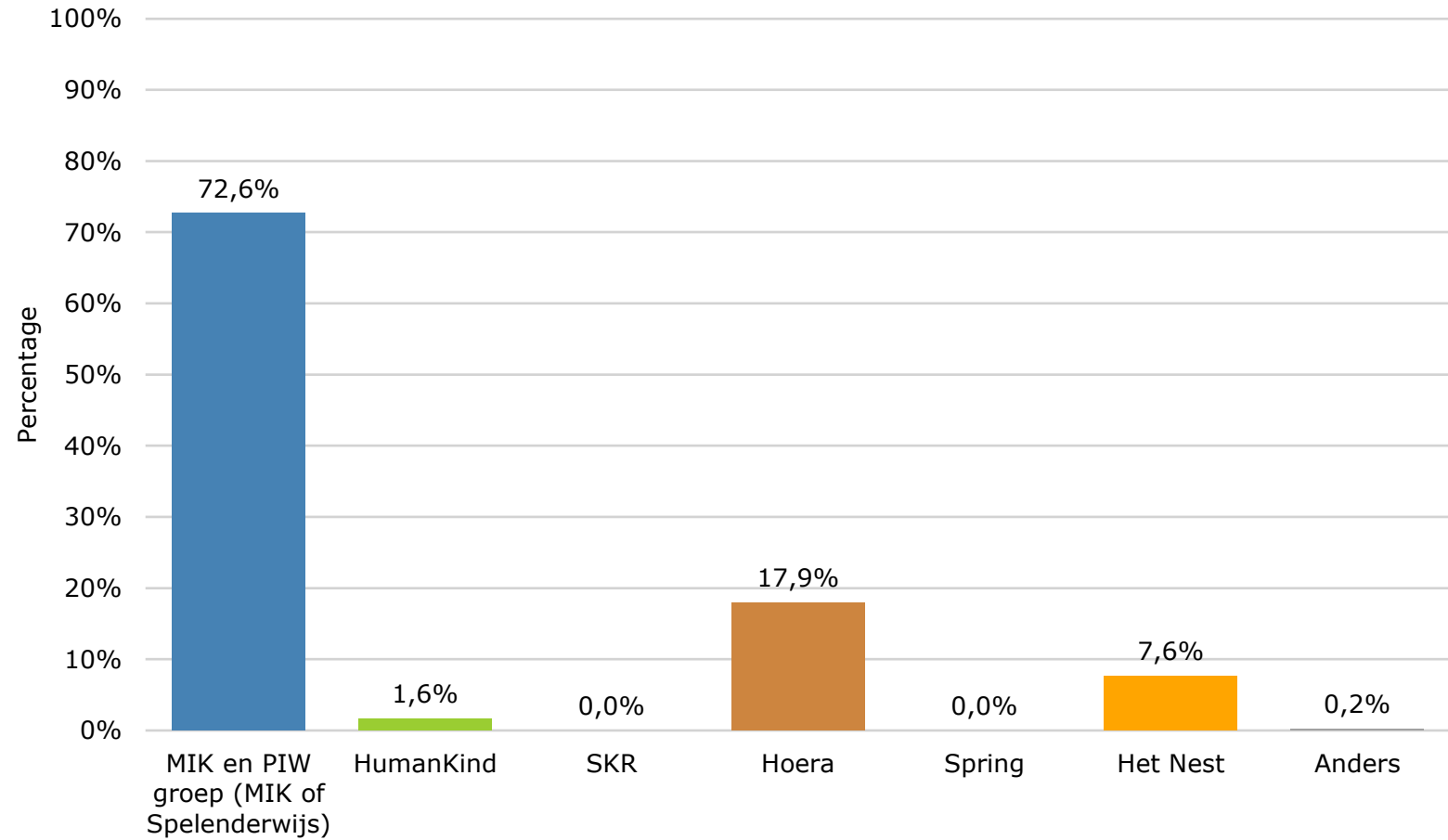
Respondenten

Naam	Percentage
Kinderopvang (0 tot 4 jaar)	37,2%
Peuteropvang (2 tot 4 jaar)	21,9%
Buitenschoolse opvang (4 tot 13 jaar)	12,2%
Meerdere	28,7%
N	484

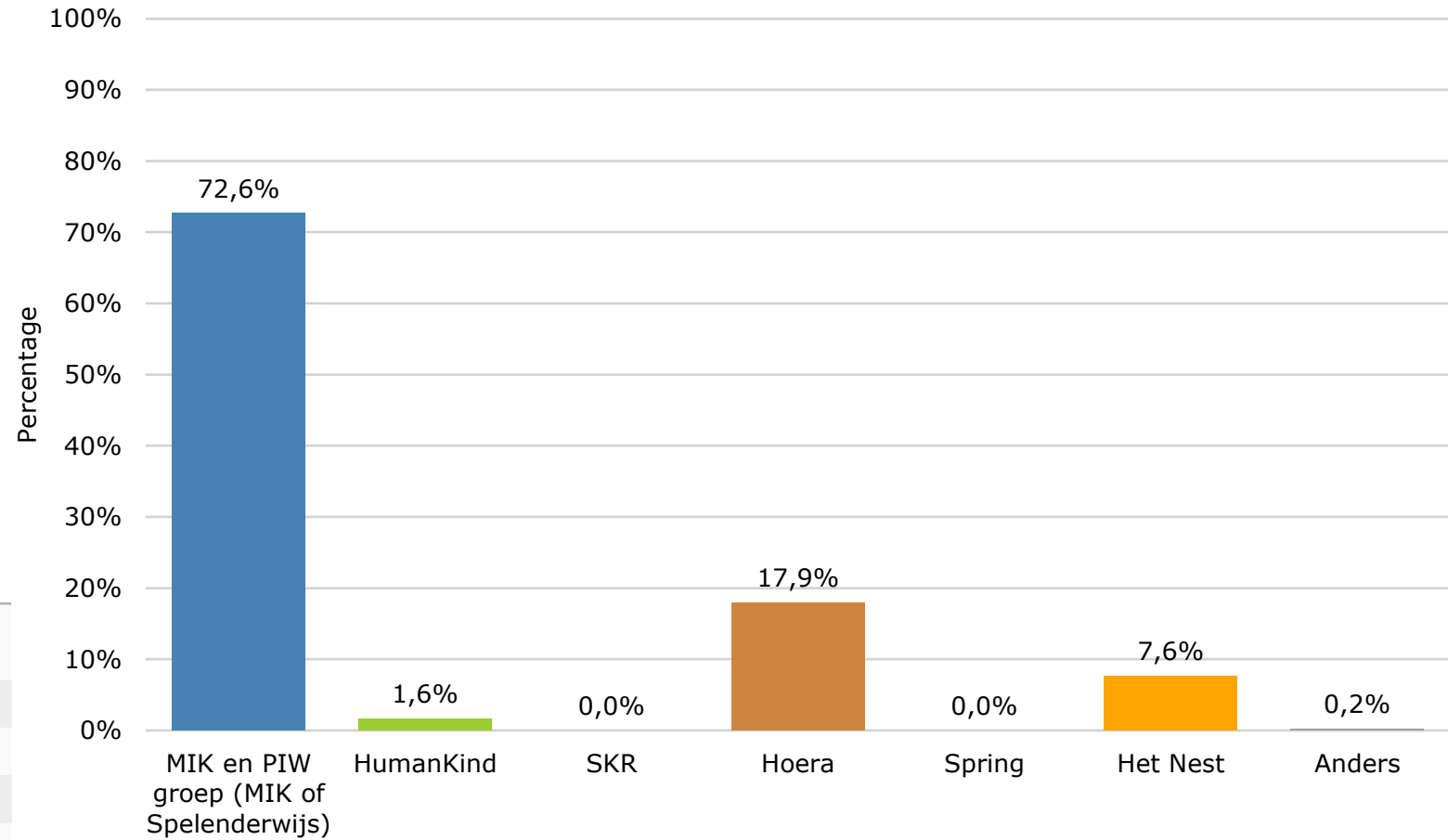
Respondenten

Naam	Percentage
MIK en PIW groep (MIK of Spelenderwijs)	72,6%
HumanKind	1,6%
SKR	0,0%
Hoera	17,9%
Spring	0,0%
Het Nest	7,6%
Anders	0,2%
N	486

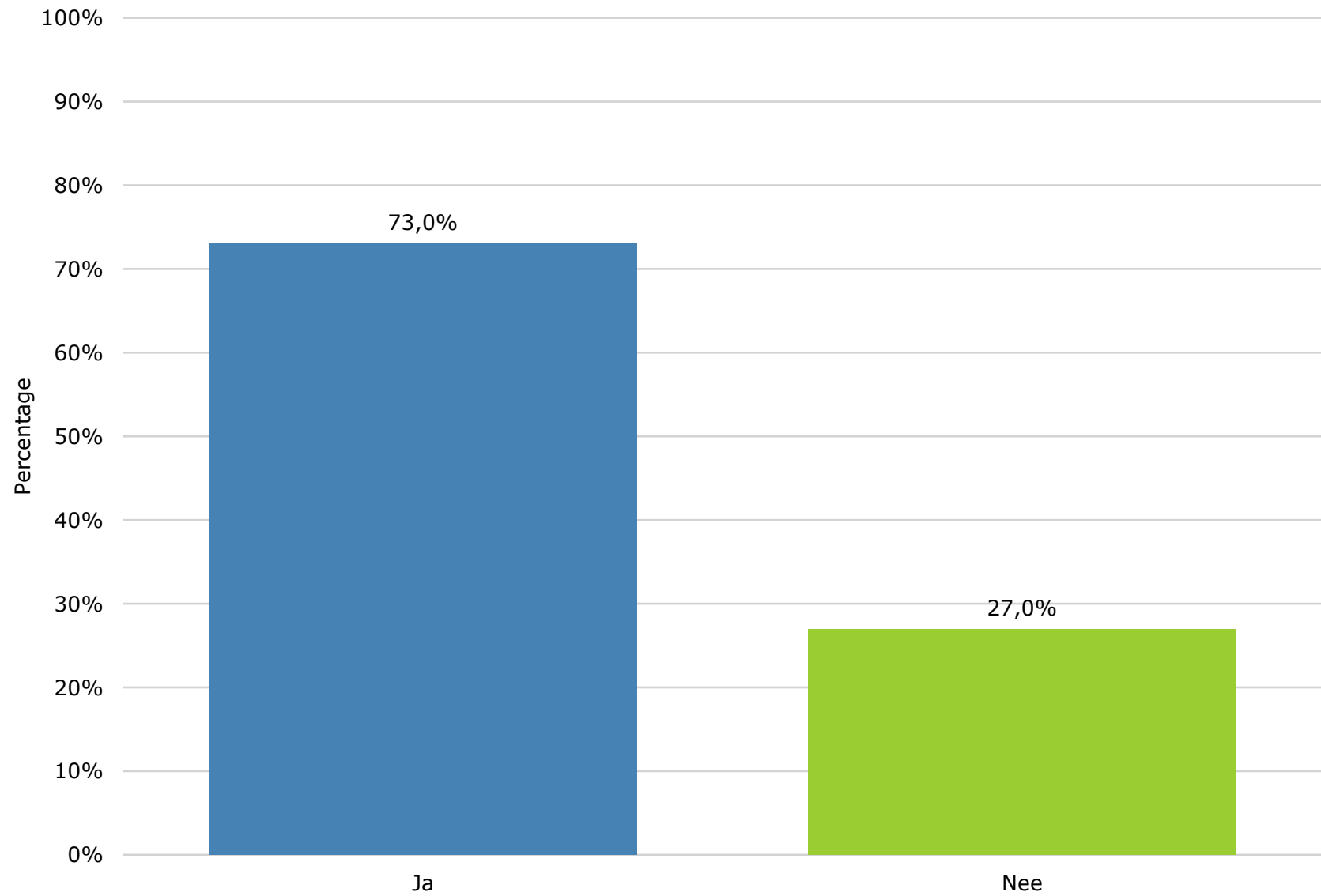
Respondenten

Naam	Percentage
MIK en PIW groep (MIK of Spelenderwijs)	72,6%
HumanKind	1,6%
SKR	0,0%
Hoera	17,9%
Spring	0,0%
Het Nest	7,6%
Anders	0,2%
N	486

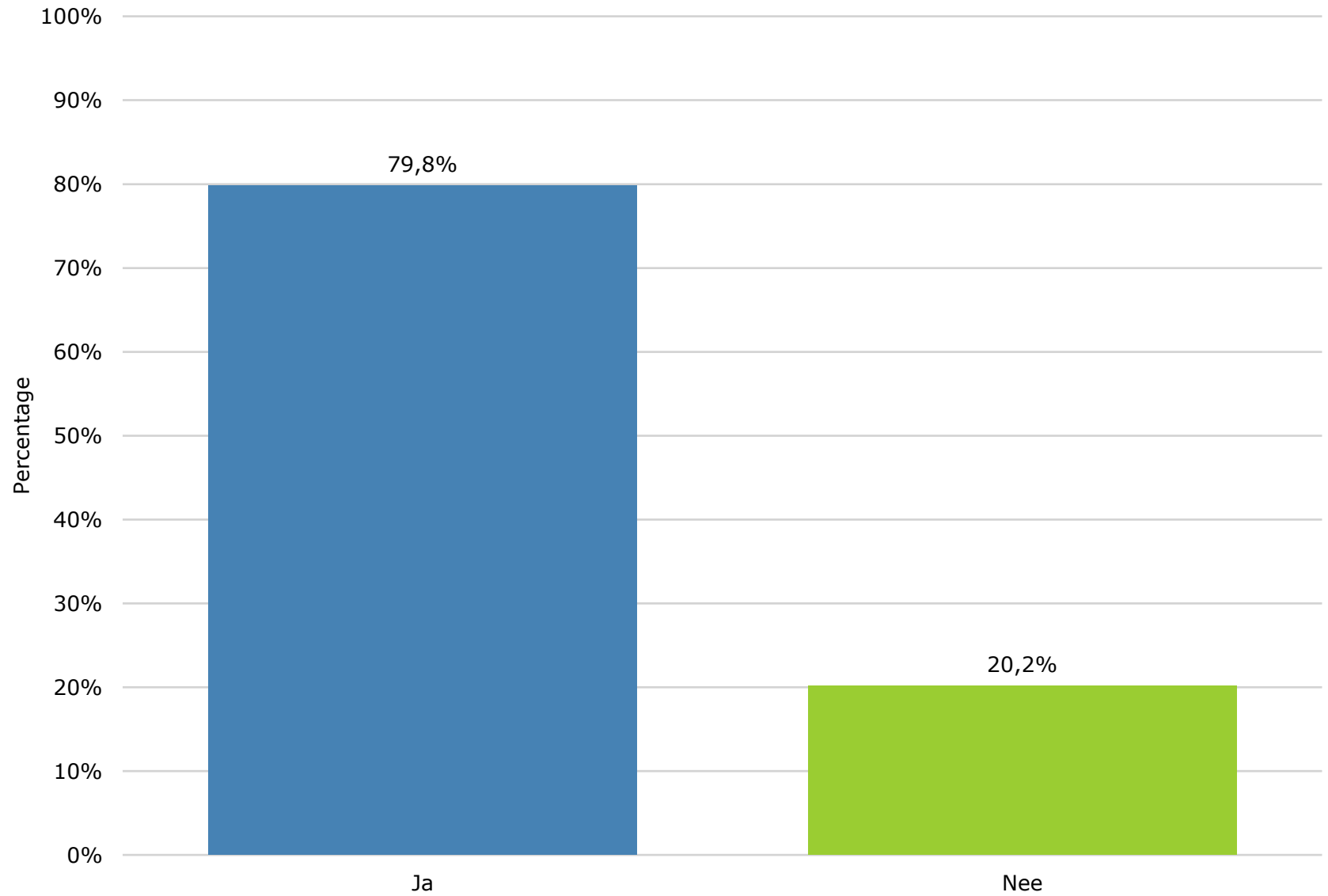
Resultaten

11. Is het Limburgs uw moedertaal?

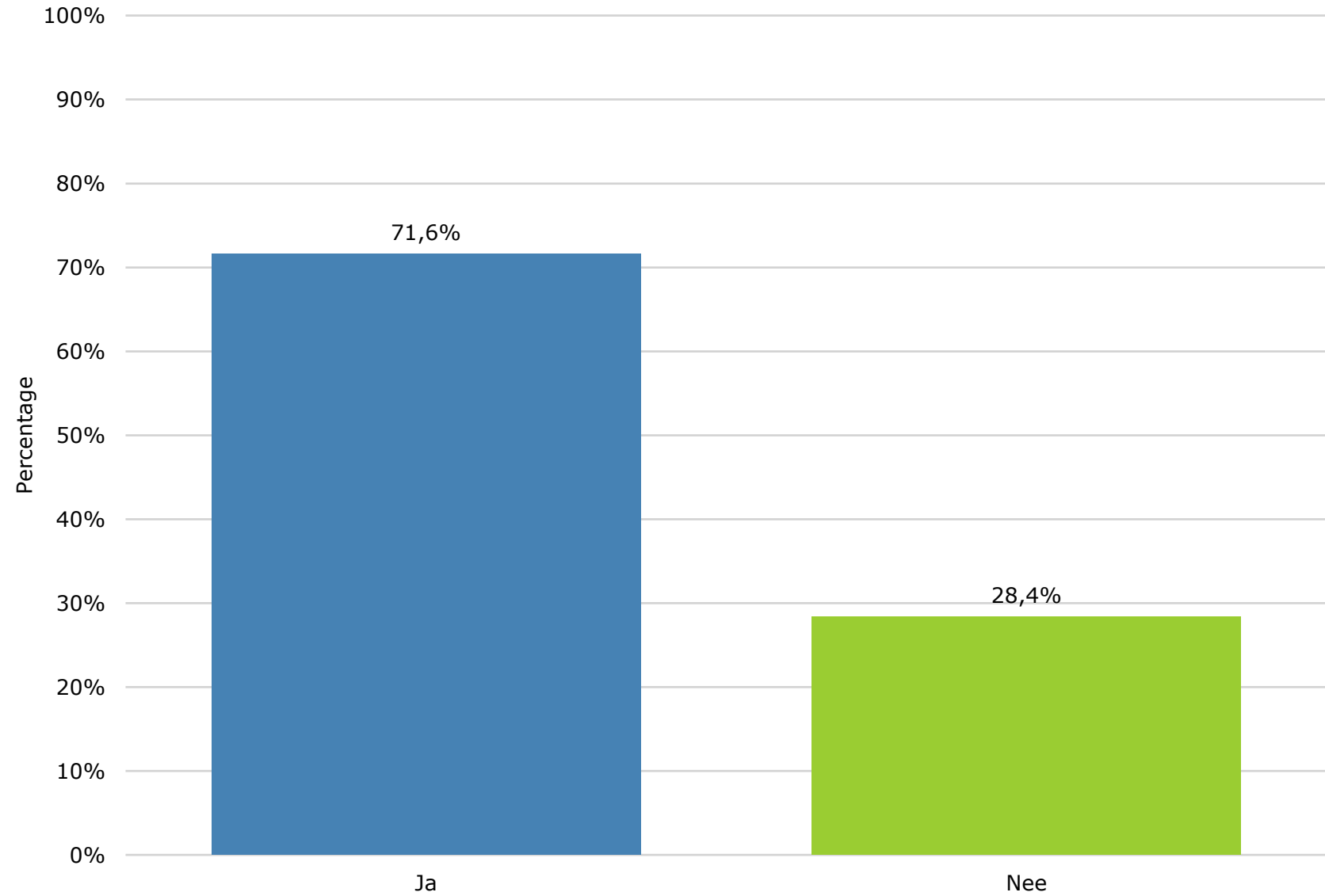
Resultaten

12. Bent u zelf opgegroeid met het Limburgs dialect?

Resultaten

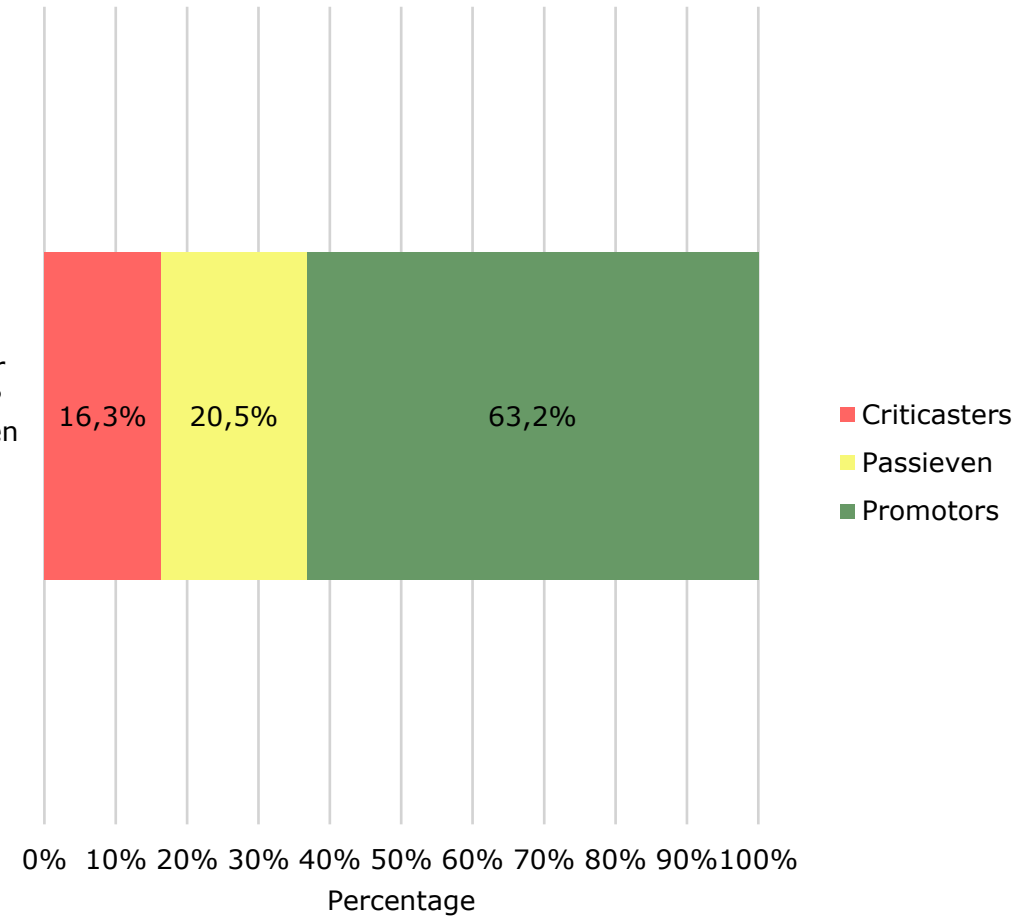
13. Spreekt u momenteel thuis een Limburgs dialect?

Resultaten

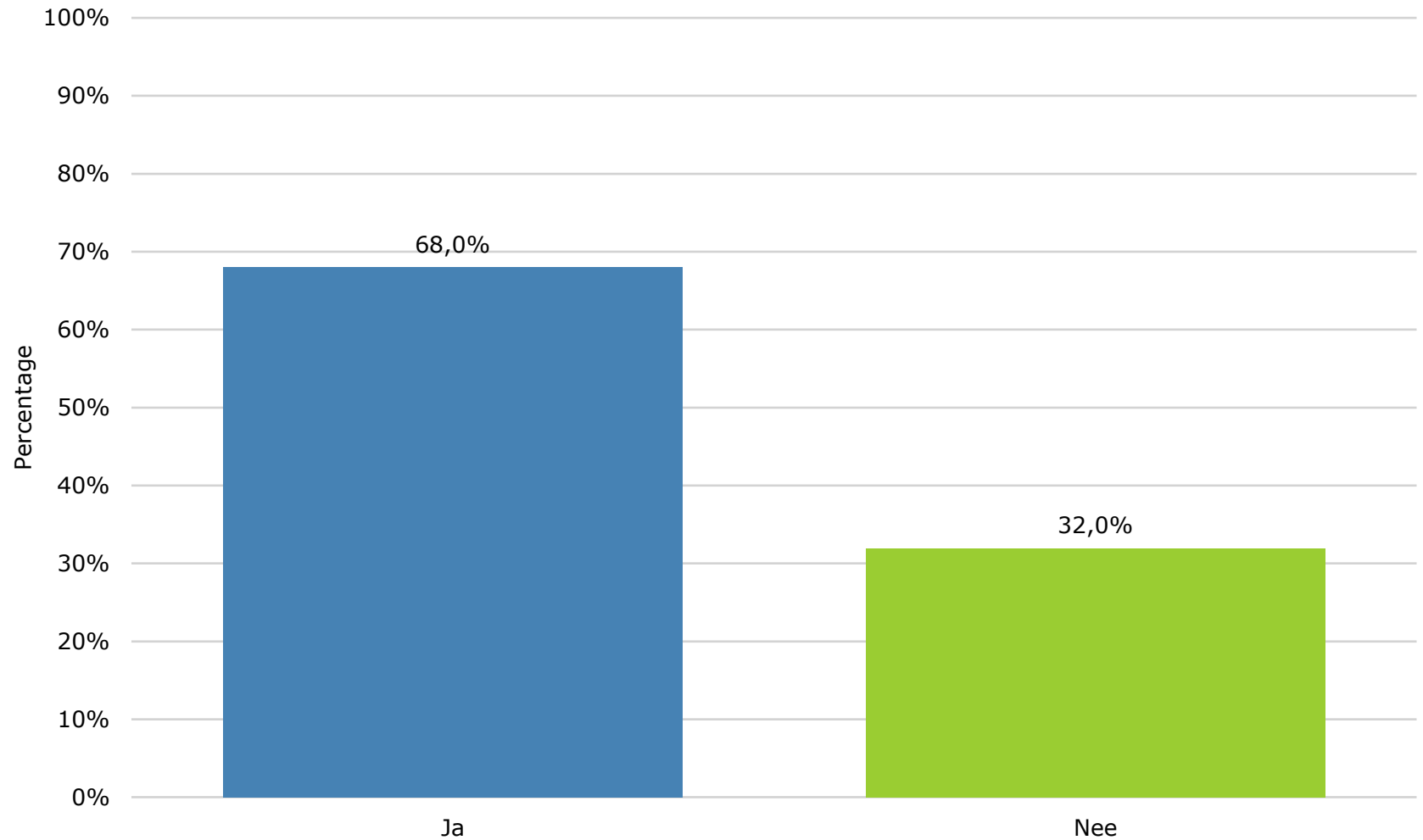
14. Als u uw vaardigheden in het Limburgs een cijfer zou geven tussen 1 en 10, wat zou dat dan zijn? (met vaardigheden bedoelen we zowel het spreken als begrijpen van het Limburgs).(score 0-10)

Als u uw vaardigheden in het Limburgs een cijfer zou geven tussen 1 en 10, wat zou dat dan zijn? (met vaardigheden bedoelen we zowel het spreken als begrijpen van het Limburgs).(score 0-10)

Resultaten

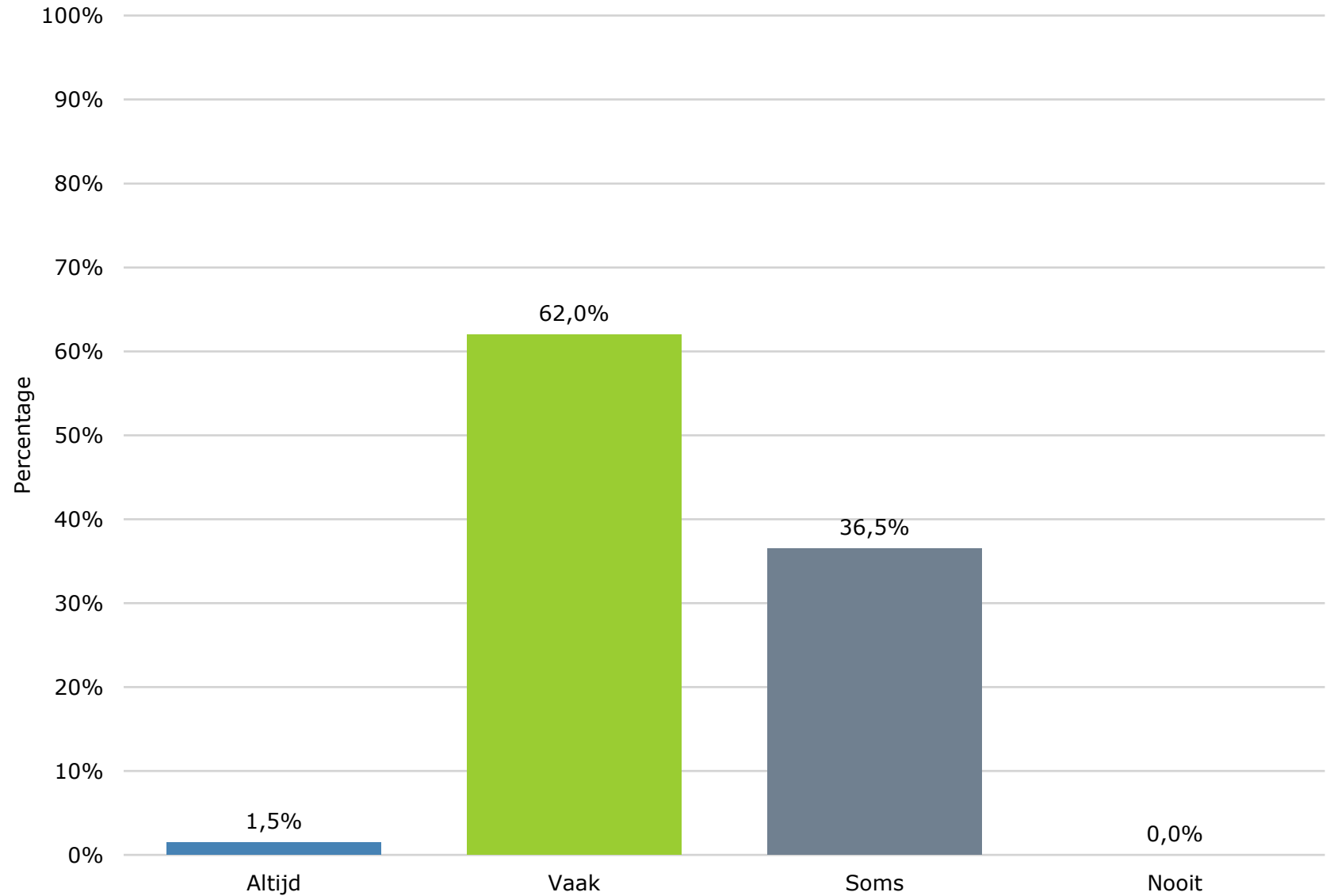
15. Spreekt u Limburgs met de kinderen op de opvang?

Naam	Percentage
Ja	68,0%
Nee	32,0%
N	485

Resultaten

16. Hoe vaak spreekt u Limburgs met de kinderen?

Naam	Percentage
Altijd	1,5%
Vaak	62,0%
Soms	36,5%
Nooit	0,0%
N	329

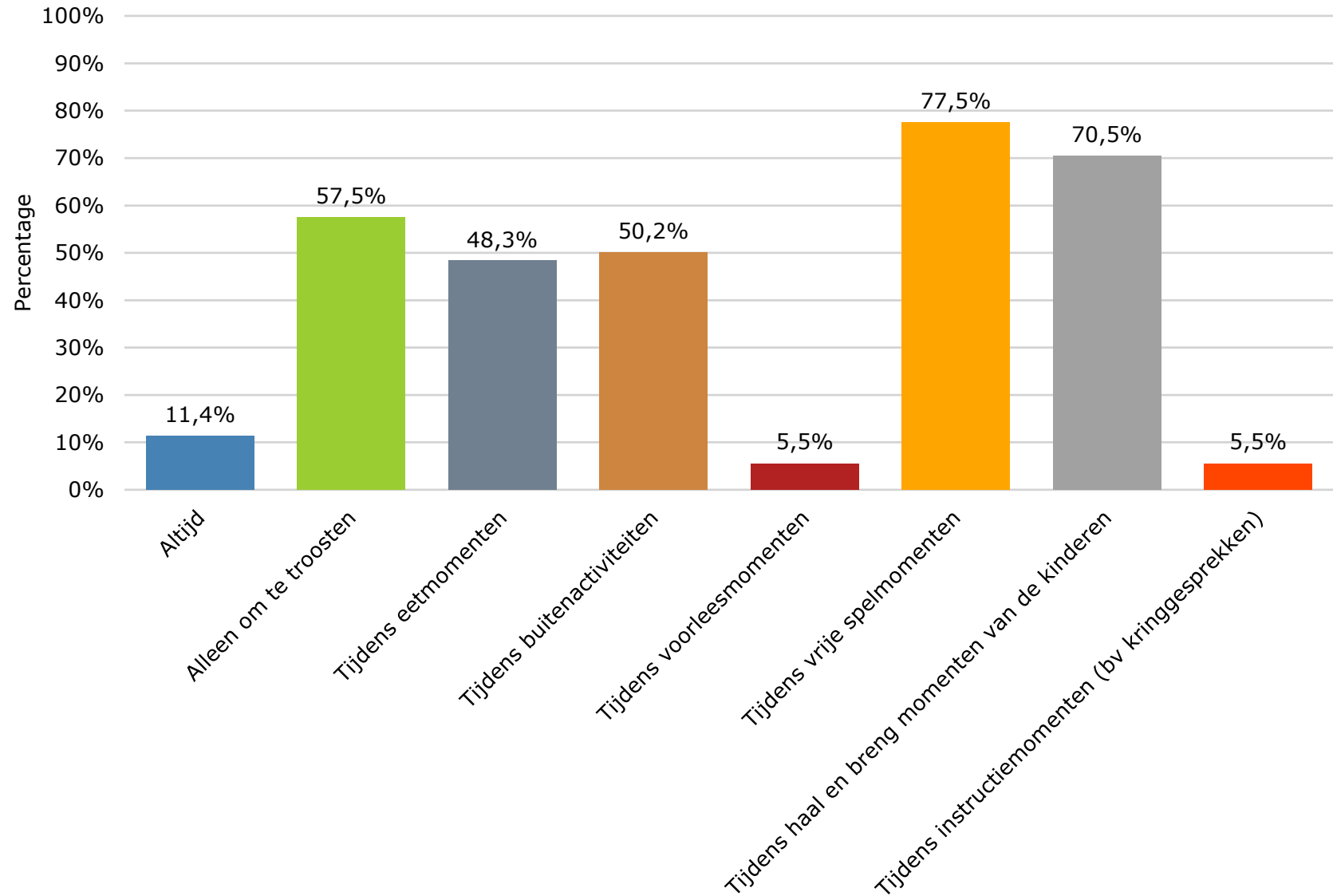
Resultaten

17. Op welke specifieke momenten spreekt u Limburgs met de kinderen? Meerdere antwoorden zijn mogelijk

Naam	Percentage
Altijd	11,4%
Alleen om te troosten	57,5%
Tijdens eetmomenten	48,3%
Tijdens buitenactiviteiten	50,2%
Tijdens voorleesmomenten	5,5%
Tijdens vrije spelmomenten	77,5%
Tijdens haal en breng momenten van de kinderen	70,5%
Tijdens instructiemomenten (bv kringgesprekken)	5,5%

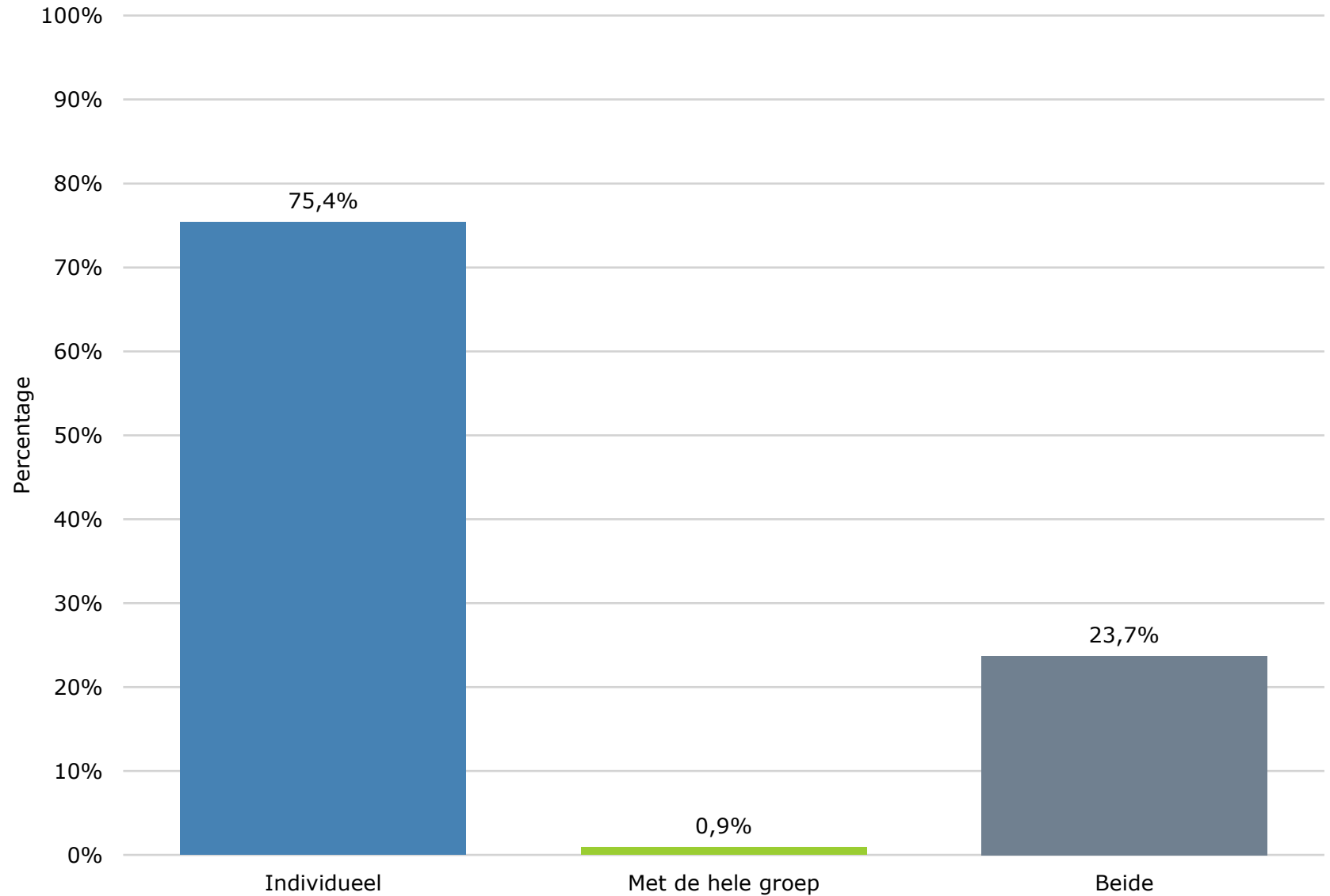
N

325

Resultaten

18. Spreekt u het Limburgs met een individueel kind of met de hele groep kinderen?

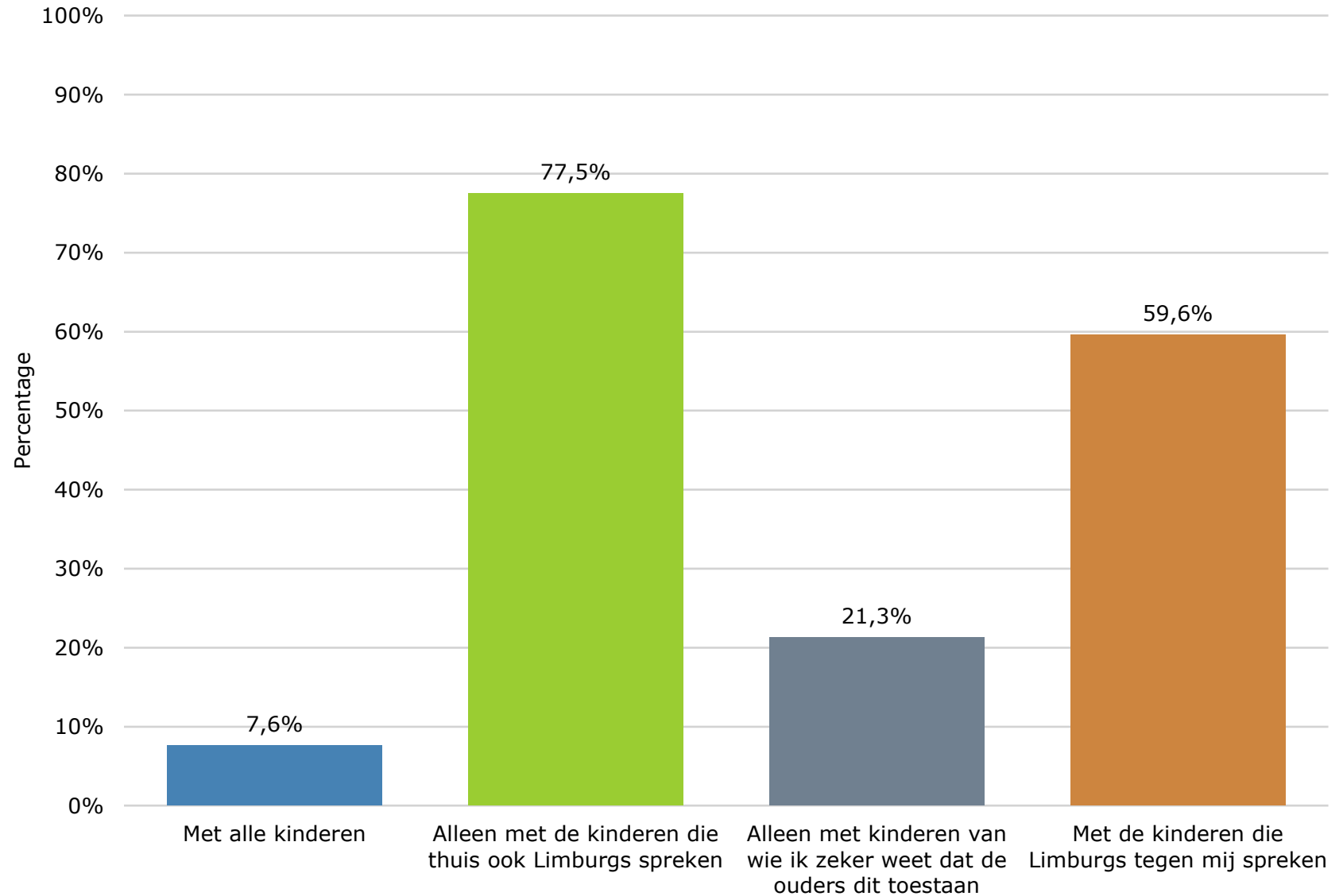

Naam	Percentage
Individueel	75,4%
Met de hele groep	0,9%
Beide	23,7%
N	329

Resultaten

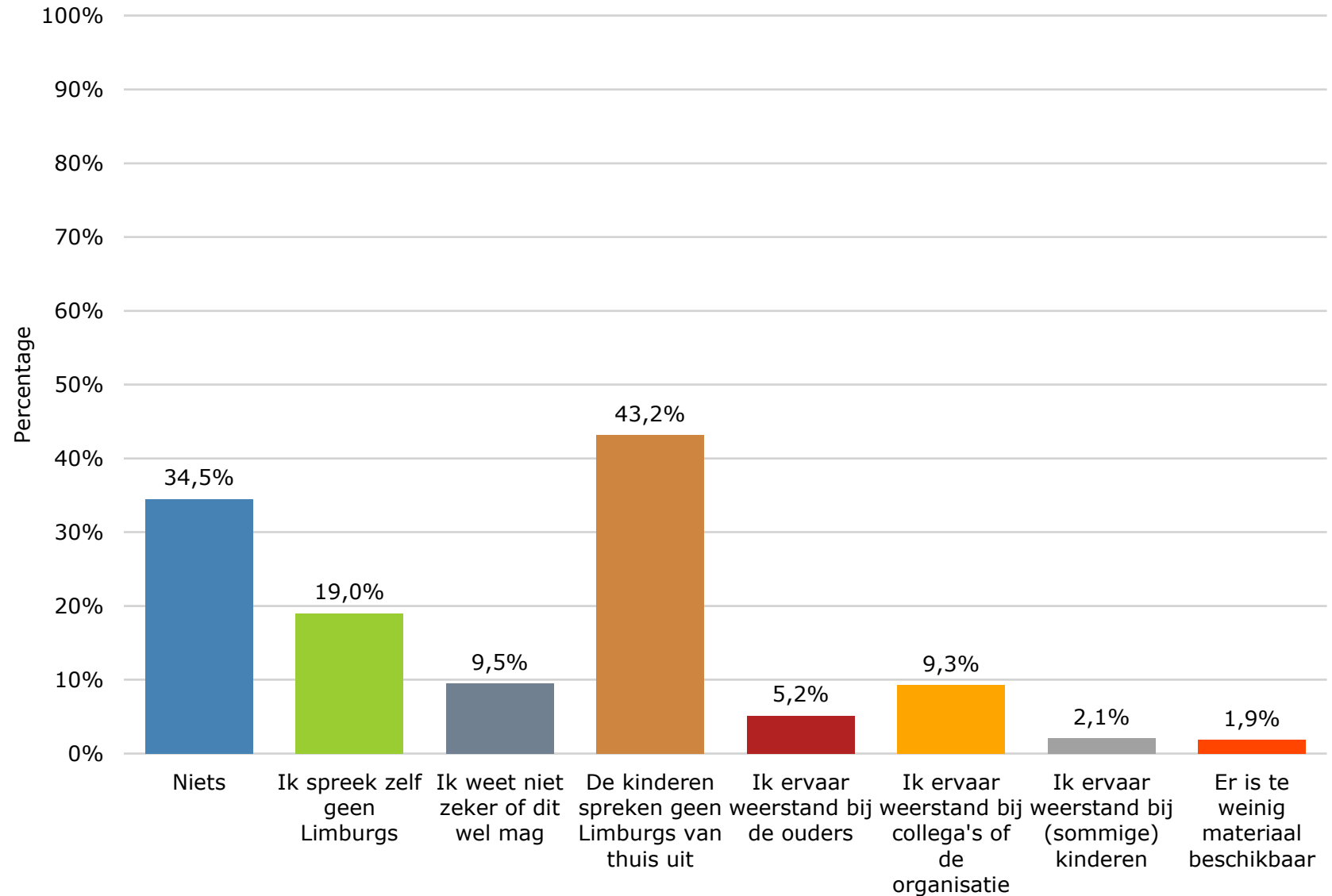
19. Met welk kind spreekt u Limburgs? Meerdere antwoorden zijn mogelijk

Naam	Percentage
Met alle kinderen	7,6%
Alleen met de kinderen die thuis ook Limburgs spreken	77,5%
Alleen met kinderen van wie ik zeker weet dat de ouders dit toestaan	21,3%
Met de kinderen die Limburgs tegen mij spreken	59,6%

Resultaten

20. Wat weerhoudt u ervan om Limburgs te spreken? Meerdere antwoorden zijn mogelijk

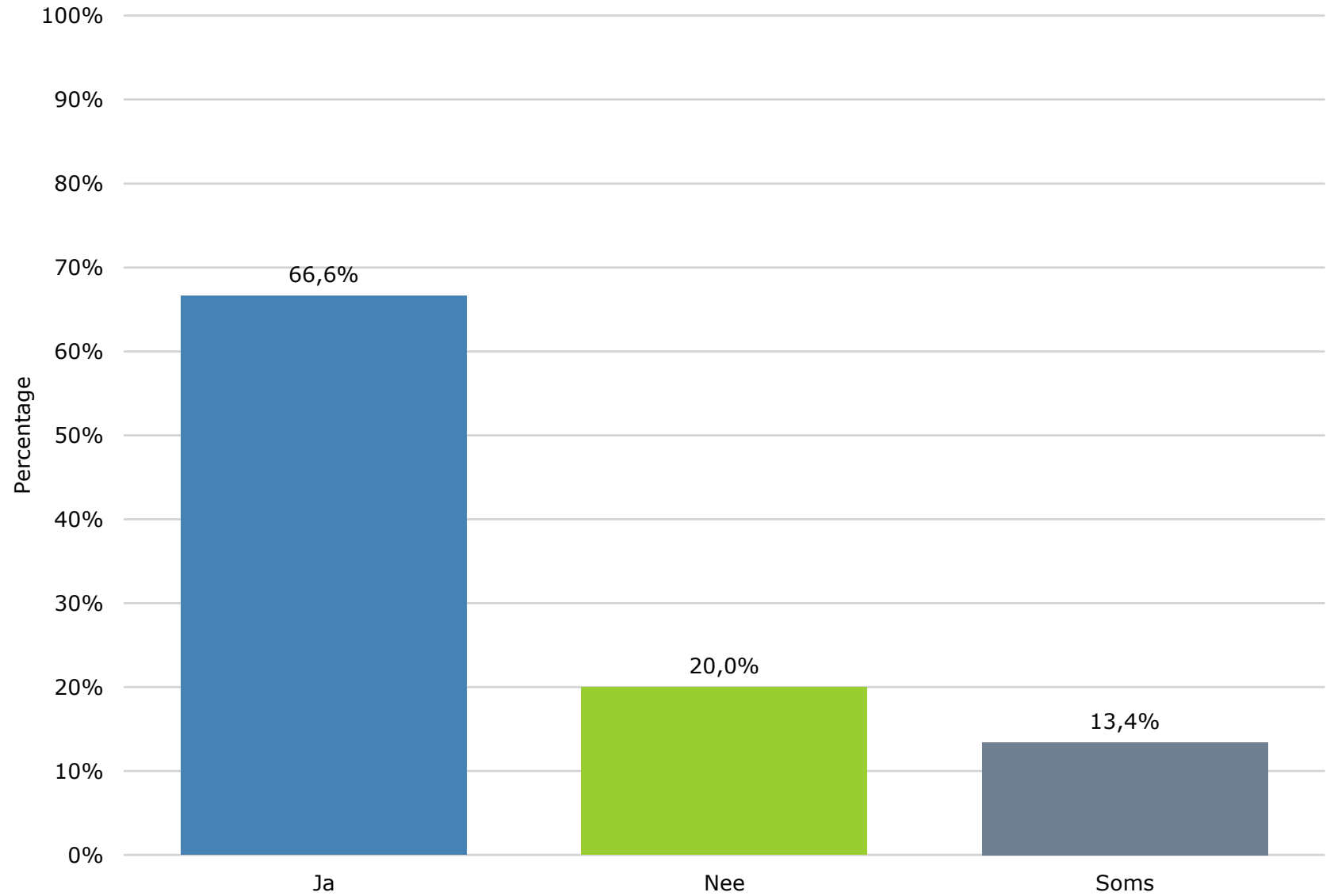
Naam	Percentage
Niets	34,5%
Ik spreek zelf geen Limburgs	19,0%
Ik weet niet zeker of dit wel mag	9,5%
De kinderen spreken geen Limburgs van thuis uit	43,2%
Ik ervaar weerstand bij de ouders	5,2%
Ik ervaar weerstand bij collega's of de organisatie	9,3%
Ik ervaar weerstand bij (sommige) kinderen	2,1%
Er is te weinig materiaal beschikbaar	1,9%

N **484**

Resultaten

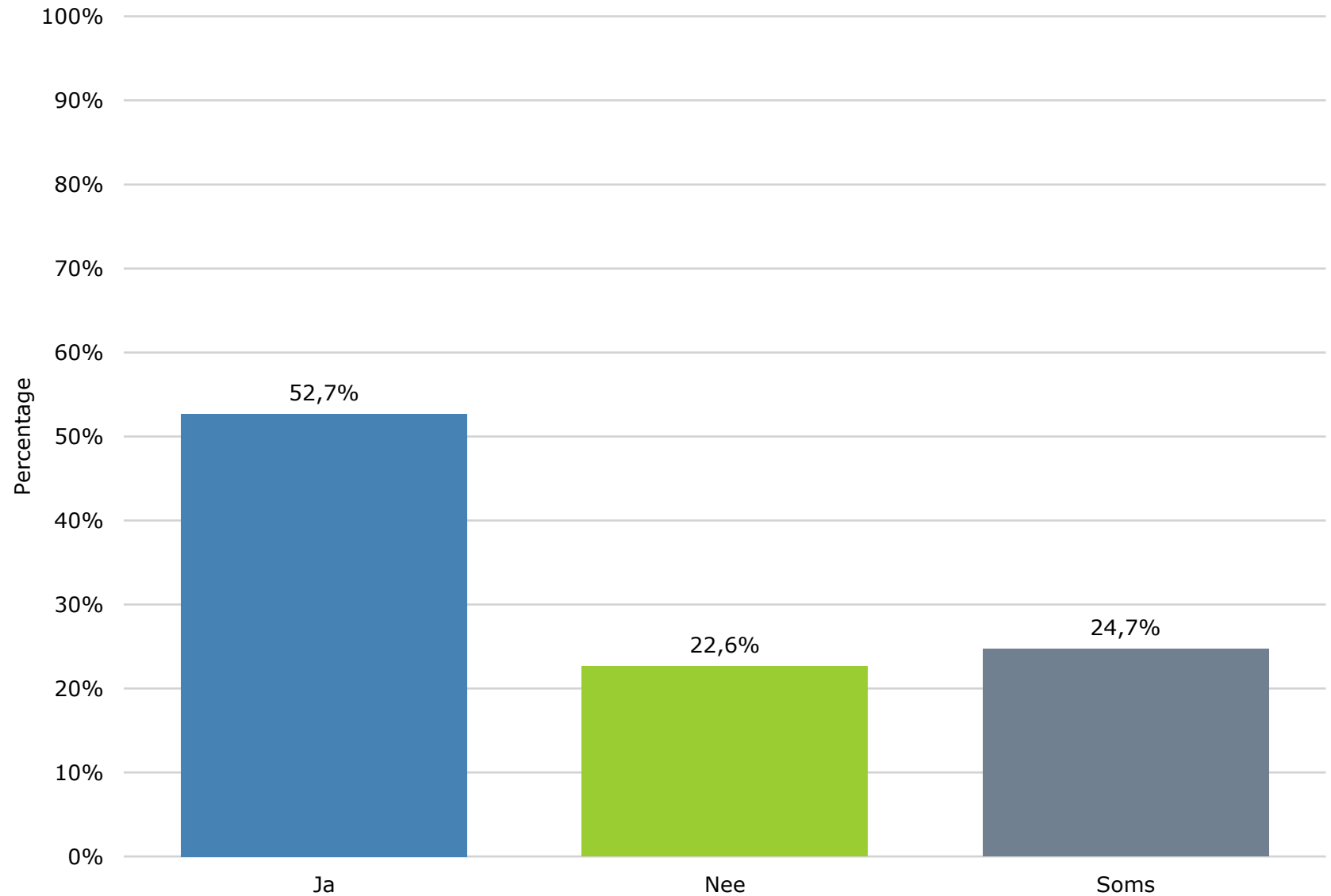
21. Spreekt u Limburgs met collega's?

Naam	Percentage
Ja	66,6%
Nee	20,0%
Soms	13,4%
N	485

Resultaten

22. Spreekt u Limburgs met ouders of verzorgers?

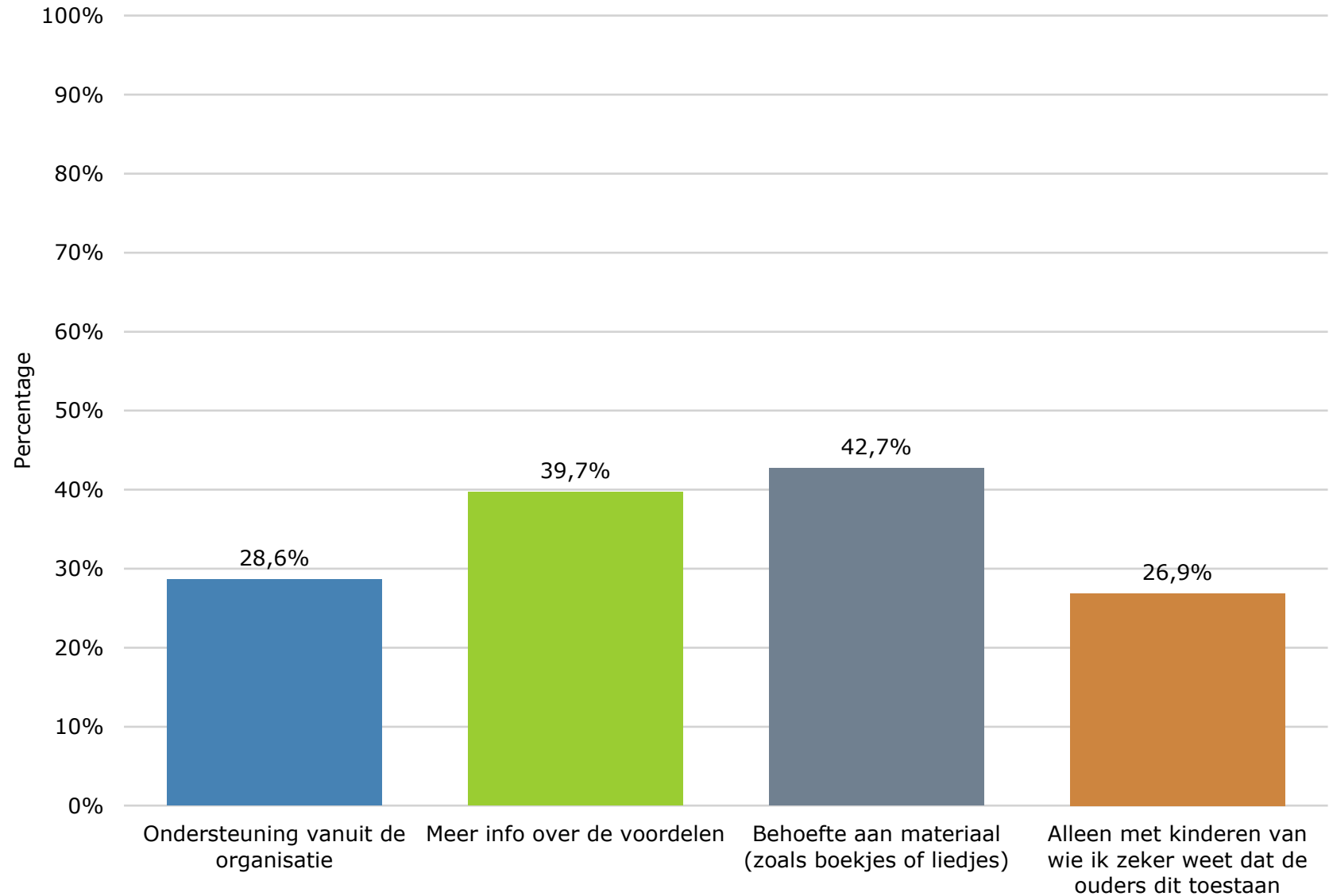
Naam	Percentage
Ja	52,7%
Nee	22,6%
Soms	24,7%
N	486

Resultaten

23. Welke behoeftes heeft u voor wat betreft toepassing van de Limburgse Taal?

Naam	Percentage
Ondersteuning vanuit de organisatie	28,6%
Meer info over de voordelen	39,7%
Behoeftes aan materiaal (zoals boekjes of liedjes)	42,7%
Alleen met kinderen van wie ik zeker weet dat de ouders dit toestaan	26,9%

N 398

Open
antwoorden

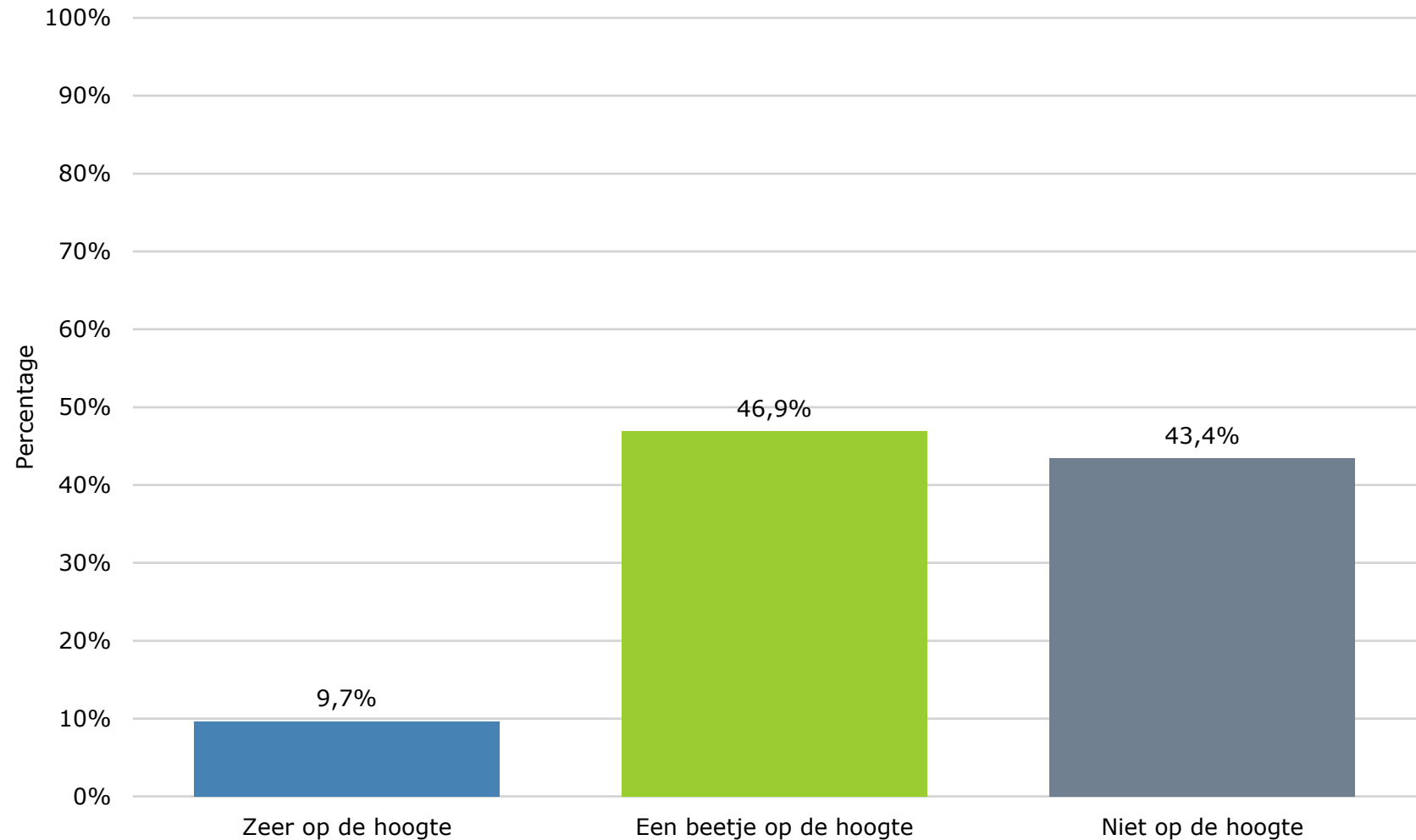
Welke andere behoeftes heeft u met betrekking tot de toepassing van het Limburgs?

Thematiseren

Resultaten

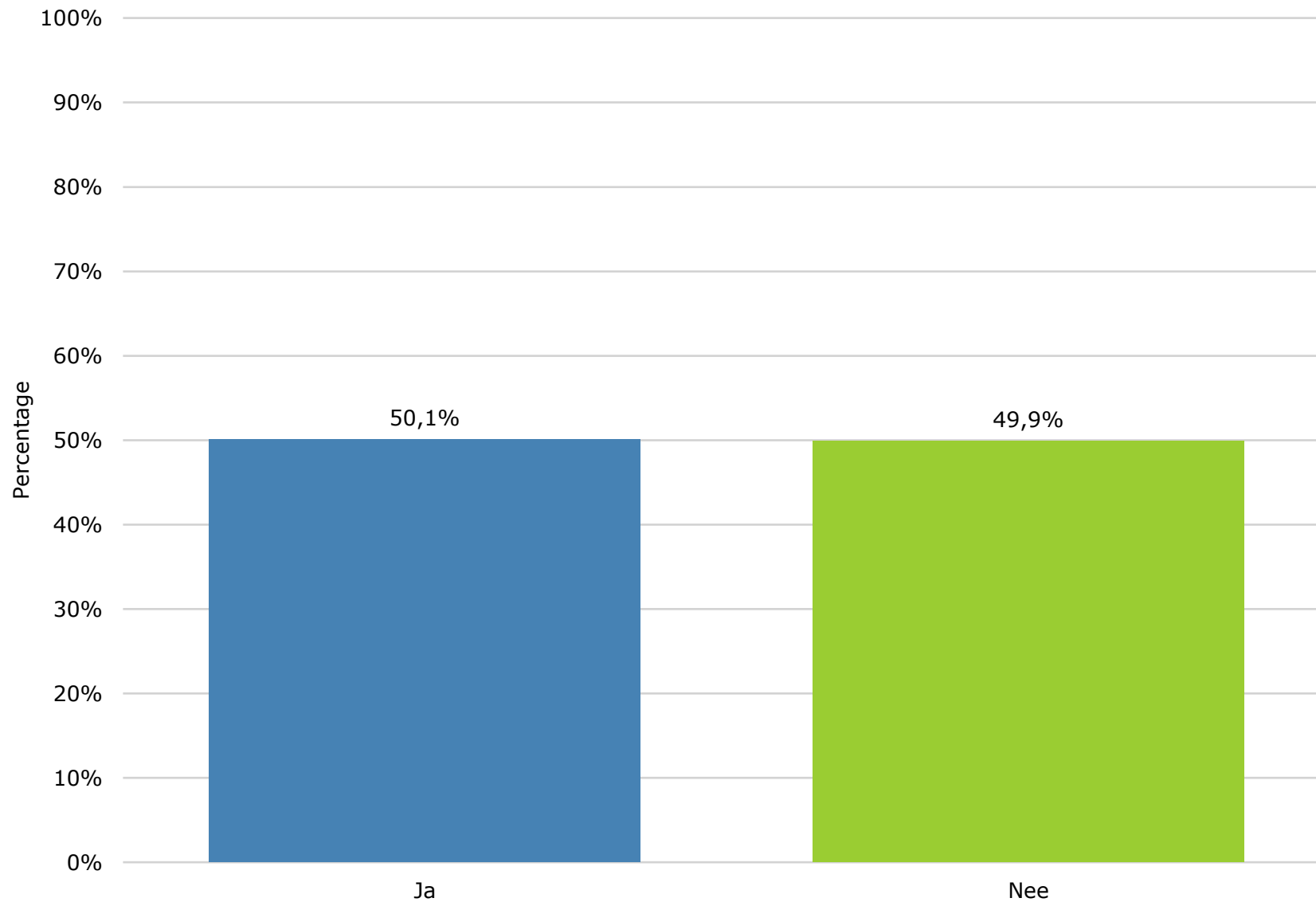
25. In hoeverre bent u op de hoogte van de positieve resultaten van onderzoek waarin de meerwaarde van de toepassing van de Limburgse taal wordt aangetoond?

Naam	Percentage
Zeer op de hoogte	9,7%
Een beetje op de hoogte	46,9%
Niet op de hoogte	43,4%
N	486

Resultaten

26. Bent u ervan op de hoogte dat het stimuleren van de Limburgse Taal hoog op de agenda staat bij de provincie Limburg?

Naam	Percentage
------	------------

Ja	50,1%
----	-------

Nee	49,9%
-----	-------

N	485
----------	------------

Open
antwoorden

Heeft u nog aanvullende opmerkingen of vragen ten aanzien van de Limburgse Taal of deze vragenlijst, dan horen wij dat graag!

Conclusies

Algemeen

- Merendeel van de respondenten spreekt Limburgs met de kinderen (68%) en doet dit vaak (62%)
- Onder de respondenten is een groot Limburgstaal kapitaal aanwezig.
- Ongeveer de helft van de respondenten is niet op de hoogte van het feit dat de Limburgse taal hoog op de agenda van de provincie staat.
- Er zijn voor- en tegenstanders van het gebruik van de Limburgse taal in de kinderopvang
- Er leven verschillende misconcepties m.b.t. invloed van meertaligheid op de taalontwikkeling en de wettelijke bepalingen voor het gebruik van regionale talen in de kinderopvang
- De respondenten vinden het van belang de meerwaarde te kunnen laten zien, met name ook richting ouders
- Veel medewerkers hebben behoefte aan duidelijke afspraken en eenduidigheid
- Het spreken van de Limburgse taal met niet Nederlandstaligen vindt men lastig
- Er is behoefte aan inzicht in hoe de Limburgse taal en meertaligheid op de vloer in de praktijk te brengen

Wanneer spreekt men de Limburgse taal?

- Er wordt vooral Limburgs gesproken tijdens vrije spelmomenten (77,5%), tijdens de haal- en brengmomenten (70,5%) en om te troosten (57,5%).
- Tijdens de voorleesmomenten en instructiemomenten wordt er zelden (5,5%) Limburgs gesproken.
- Limburgs wordt vooral individueel met kinderen gesproken (75,4%) en zelden met de gehele groep (0,9%).
- Er wordt vooral Limburgs gesproken met de kinderen die dit thuis ook spreken (77,5%).
- Wanneer de kinderen thuis geen Limburgs spreken of wanneer de medewerker zelf geen Limburgs spreekt, dan is de kans vele male kleiner dat met Limburgs spreekt.
- Een groep medewerkers weet niet zeker of het is toegestaan Limburgs te spreken (9,5%) of ervaart weerstand bij collega's of de organisatie (9,3%).
- Mederendeel spreekt Limburgs met ouders (52,7%) en 24,7% doet dit soms.
- 42,7% geeft aan behoefte te hebben aan materiaal zoals boekjes en liedjes.
- 39,7% heeft behoefte aan meer info over de voordelen.
- 43,4% geeft aan niet op de hoogte te zijn van de positieve resultaten van onderzoek naar de meerwaarde van de Limburgse taal

Aanbeveling

- 1. Investeer in bewustwording van het belang en de meerwaarde**
 - Maak duidelijk – met de nodige onderbouwing – wat de meerwaarde voor de kinderen is van meertaligheid en Limburgs spreken.
 - Informeer ouders over en betrek hen bij het gebruik van de Limburgse taal
 - Organiseer een inspiratie dag over meertaligheid en de Limburgse taal gericht op de drie centrale vragen: waarom – hoe –wat/waarmee. Voor pedagogisch medewerkers, management van de kinderopvang, de GGD, consultatiebureaus en logopedisten.
- 2. Maak duidelijke afspraken en zorg voor een eenduidig beleid**
 - Maak duidelijke afspraken en ontwikkel een bijhorend beleidskader (zoek afstemming met onderwijs).
- 3. Faciliteer**
 - Organiseer in de structuur als vast moment van de dag een Limburgs kwartiertje.
 - Ontwikkel een programma en bijhorend pakket aan materialen die kunnen worden gebruikt om toepassing van de Limburgse taal te bevorderen (integreren in VVE).

Bedankt voor
uw aandacht!

Contact

jerome.vandongen@zuyd.nl

06-50231385

Zuyd **ZU**
Hogeschool **YD**